

Sygn. akt I ACa 1244/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 kwietnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA – Hanna Muras

Sędzia SA – Marzanna Góral

Sędzia SA – Beata Kozłowska (spr.)

Protokolant – st. sekr. sąd. Ewelina Borowska

po rozpoznaniu w dniu 4 kwietnia 2013 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W.

przeciwko D. T.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego Warszawa - Praga w Warszawie

z dnia 4 czerwca 2012 r. sygn. akt II C 874/11

1. oddala apelację;

2. zasądza od D. T. na rzecz (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. kwotę 2.700 zł (dwa tysiące siedemset złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt: I ACa 1244/12

Uzasadnienie:

Powód (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. wniósł o orzeczenie nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym, aby pozwany D. T. zapłacił na rzecz powoda kwotę 183.542,68 zł z weksla wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 4 marca 2011 r. do dnia zapłaty oraz koszty procesu.

Dnia 29 kwietnia 2011 roku Sąd Okręgowy Warszawa – Praga w Warszawie wydał nakaz zapłaty, w którym uwzględnił roszczenia powoda.

Pozwany D. T. w złożonych zarzutach od nakazu zapłaty wniósł o uchylenie nakazu zapłaty wydanego dnia 29 kwietnia 2011 r., oddalenie powództwa w całości i zasądzenie kosztów postępowania. Pozwany podniósł, że powód nie przedstawił mu weksla do zapłaty oraz, że nie został wezwany do wykupu weksla.

Wyrokiem z dnia 4 czerwca 2012 r. Sąd Okręgowy Warszawa – Praga w Warszawie utrzymał w mocy w całości nakaz zapłaty z dnia 29 kwietnia 2011 r. wydany w sprawie niniejszej pod sygn. II NC 50/11.

Swe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach faktycznych i następujących ocenach prawnych:

Pismem z dnia 23 lutego 2011 r., nadanym w dniu 23 lutego 2011 r., powód zawiadomił pozwanego, że zgodnie z porozumieniem wekslowym w dniu 23 lutego 2011 r. weksel in blanco bez protestu został uzupełniony na kwotę 250.042,68 zł. Powód jednocześnie wezwał pozwanego do wykupu weksla we wskazanym terminie płatności, który został określony na dzień 3 marca 2011 r., tj. na następny dzień roboczy po upływie siedmiu dni kalendarzowych od daty uzupełnienia weksla.

W zakreślonym terminie pozwany nie dokonał wykupu weksla.

W dniu 29 kwietnia 2011 r. Sąd Okręgowy wydał nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym z weksla, na mocy którego zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 183.542,68 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 4 marca 2011 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 5.912 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Okręgowy wyjaśnił, że powyższy stan faktyczny ustalił na podstawie dokumentów w postaci oryginału weksla i złożonej do akt sprawy jego kserokopii, zawiadomienia o uzupełnieniu weksla oraz pocztowej książki nadawczej. Wiarygodność i autentyczność tych dokumentów nie była kwestionowana przez pozwanego.

Sąd Okręgowy uznał, że zarzuty pozwanego nie zasługują na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z art. 46 zd. 1 i 2 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe, wystawca, indosant albo poręczyciel przez zastrzeżenie „bez kosztów”, „bez protestu” lub przez inne równoznaczne, napisane na wekslu i podpisane, mogą zwolnić posiadacza wekslu od protestu z powodu nieprzyjęcia lub niezapłacenia, jako warunku zwrotnego poszukiwania. Zastrzeżenie takie nie zwalnia posiadacza ani od przedstawienia wekslu w przepisany terminie, ani od obowiązku zawiadomienia. Dowód niezachowania terminu przedstawienia ciąży na tym, kto się na tę okoliczność powołuje wobec posiadacza. Powyższe potwierdza wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 1963 roku, I CR 200/62, OSNCP 1964, nr 2, poz. 40, z którego wynika, że ciężar dowodu co do tego, że przedstawienie nie dokonało się w terminie obciąża dłużnika (pozwanego). Zgodnie za z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2005 r., V CK 588/04, istnieje domniemanie, że przedstawienie nastąpiło w czasie przepisany. W sytuacji zarzutu pozwanego odnośnie nie przedstawienia mu weksla winien on udowodnić swoją rację i obalić to domniemanie, tymczasem pozwany nie poparł swojego zarzutu żadnym dowodem.

Powód wykazał, że wezwał pozwanego do wykupu weksla w terminie następującym po dacie płatności umieszczonej na wekslu, to jest w terminie tygodniowym liczonym od dnia następującego po 3 marca 2011 r. Pozwany nie kwestionował autentyczności wezwania. Wobec tej okoliczności Sąd Okręgowy uznał za udowodnione, że do pozwanego zostało wysłane zawiadomienie o uzupełnieniu weksla wraz z wezwaniem do jego wykupu.

Zgodnie z art. 496 k.p.c., po przeprowadzeniu rozprawy sąd wydaje wyrok, w którym nakaz zapłaty w całości lub w części utrzymuje w mocy albo go uchyla i orzeka o żądaniu pozwu, bądź też postanowieniem uchyla nakaz zapłaty i pozew odrzuca lub postępowanie umarza. Wobec zasadności żądania pozwu i bezzasadności zarzutów pozwanego zaskarżających nakaz w całości, Sąd utrzymał wydany w dniu 29 kwietnia 2011 r. nakaz zapłaty w całości.

Apelację od tego wyroku wniósł pozwany, zaskarżając wyrok w całości.

Wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości poprzez uchylenie nakazu zapłaty z dnia 29 kwietnia 2011 r. w sprawie II Nc 50/11 i oddalenie powództwa w całości, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku w całości poprzez uchylenie

nakazu zapłaty z dnia 29 kwietnia 2011 r. w sprawie II Nc 50/11 i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie kosztów postępowania.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

I. naruszenie przepisów prawa materialnego, a w szczególności:

1) art. 101 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że pomiędzy stronami istniał stosunek podstawowy zabezpieczony wekslem gwarancyjnym, podczas gdy powód nie wykazał istnienia stosunku podstawowego, zaś zobowiązanie wekslowe w przypadku weksla gwarancyjnego służy zabezpieczeniu zobowiązania ze stosunku podstawowego; jest rodzajem gwarancji osobistej dłużników wekslowych, a zatem brak jest podstaw do zapłaty wobec nie istnienia stosunku podstawowego, w szczególności wobec faktu, że nie wystawia się weksla bez jakiegokolwiek podstawy gospodarczej, a tym bardziej weksla na niebagatelną kwotę, która na wekslu widnieje,

II. naruszenie przepisów prawa procesowego, a w szczególności:

1) art. 227 k.p.c. poprzez sprzeczność ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, polegającą na błędnym przyjęciu, że pozwany jest zobowiązany do zapłaty na rzecz powoda w oparciu o weksel gwarancyjny, w sytuacji nie wykazania przez powoda istnienia i treści stosunku podstawowego zabezpieczonego tym wekslem, a także, podczas gdy z dokumentacji posiadanej przez pozwanego w przedmiotowej sprawie nie wynika okoliczność przedstawienia weksla oraz wezwania pozwanego do wykupu weksla,

2) art. 233 k.p.c. poprzez dowolną, a nie swobodną ocenę dowodów i wyciągnięcie z nich nieuzasadnionych wniosków poprzez błędne przyjęcie, że strona powodowa wykazała istnienie i treść stosunku podstawowego, a tym samym zasadność roszczenia w przedmiotowej sprawie, podczas gdy zobowiązanie wekslowe w przypadku weksla gwarancyjnego służy zabezpieczeniu zobowiązania ze stosunku podstawowego; jest rodzajem gwarancji osobistej dłużników wekslowych, a także podczas gdy z dokumentacji posiadanej przez pozwanego w przedmiotowej sprawie nie wynika okoliczność przedstawienia weksla oraz wezwania pozwanego do wykupu weksla,

3) art. 328 k.p.c. poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, a w szczególności poprzez niewyjaśnienie, jaki stan faktyczny ustalił Sąd I instancji, nie wskazanie jakim dowodom Sąd przyznał przymiot wiarygodności a jakim dowodom takiego przymiotu odmówił, co uniemożliwia polemikę z orzeczeniem Sądu I instancji i odniesienie się do dalszych ustaleń faktycznych oraz subsumpcji prawnej dokonanej przez Sąd I instancji, a w szczególności poprzez nie odniesienie się do okoliczności, iż zobowiązanie wekslowe w przypadku weksla gwarancyjnego służy zabezpieczeniu zobowiązania ze stosunku podstawowego; jest rodzajem gwarancji osobistej dłużników wekslowych.

Powód w odpowiedzi na apelację wniósł o oddalenie apelacji pozwanego w całości i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego nie zasługuje na uwzględnienie.

Pozwany w zarzutach od nakazu zapłaty podniósł jedynie, że weksel nie został przedstawiony mu do zapłaty. Zarzut ten pozwany podniósł również w apelacji, wskazując, iż Sąd Okręgowy dopuścił się naruszenia art. 233 k.p.c., gdyż z dokumentacji posiadanej przez pozwanego w przedmiotowej sprawie nie wynika okoliczność przedstawienia weksla oraz wezwania pozwanego do wykupu weksla. Zarzut ten jest o tyle niezasadny, że powód przedstawił pismo skierowane do pozwanego z dnia 23 lutego 2011 r., informujące o wypełnieniu weksla i przedstawieniu weksla do zapłaty w miejscu jego płatności, czyli w siedzibie powoda. Poinformowanie wystawcy weksla własnego o możliwości zapoznania się z oryginałem weksla w dniu oraz miejscu jego płatności może być uznane za spełniające wymaganie określone w art. 38 pr. weksel. W takim przypadku przedstawienie weksla do zapłaty następuje nie z chwilą wystosowania do wystawcy stosownego zawiadomienia, ale w dniu, w którym mógł on faktycznie dokonać

ogłędzin weksla i ustalić, czy jest zobowiązany do jego zapłaty (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 31 marca 2006 r. IV CSK 132/05). Pozwany w niniejszej sprawie nie twierdził, że w terminie wskazanymi w w/w piśmie powoda nie mógł zapoznać się wekslem.

Poza tym, jak słusznie wskazał Sąd Okręgowy, nieprzedstawienie weksla do zapłaty nie oznacza utraty prawa dochodzenia sumy wekslowej przez posiadacza weksla. Otóż, jeżeli weksel nie zostanie przedstawiony do zapłaty w terminie, posiadacz weksla traci regres do indosantów, wystawcy weksla trasowanego oraz do innych dłużników wekslowych. Nie traci natomiast praw do akceptanta, wystawcy weksla własnego i osób, które za nich poręczyły (art. 42 pr. wekl.). Jednakże akceptant i wystawca weksla własnego, któremu weksel nie został przedstawiony do zapłaty w terminie, nie jest zobowiązany do zapłacenia dodatkowych kosztów i odsetek od dnia płatności weksla. Oznacza to, że ewentualne nieprzedstawienie weksla do zapłaty miałyby znaczenia dla oceny roszczeń odsetkowych powoda, ale, jak zostało wyżej wskazane, w niniejszej sprawie brak jest podstaw do twierdzenia, że powód nie przedstawił weksla do zapłaty.

Wszystkie pozostałe zarzuty apelacji zmierzają do wykazania, że Sąd Okręgowy błędnie przyjął, że pomiędzy stronami istniał stosunek podstawowy zabezpieczony wekslem gwarancyjnym, podczas gdy powód nie wykazał istnienia stosunku podstawowego.

W ocenie Sądu Apelacyjnego zarzuty te są niezasadne chociażby z tego powodu, iż, jak wynika z uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego, Sąd Okręgowy nie czynił ustaleń co do gwarancyjnego charakteru weksla, stwierdził jedynie, że weksel został wydany jako weksel in blanco i że został wypełniony przez powoda na kwotę 250 042,68 zł.

Pozwany w tej grupie zarzutów apelacji podniósł zarzut naruszenia art. 227 k.p.c. Naruszenia tego pozwany upatruje w sprzeczności ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, polegającej na błędnym przyjęciu, że pozwany jest zobowiązany do zapłaty na rzecz powoda w oparciu o weksel gwarancyjny, w sytuacji nie wykazania przez powoda istnienia i treści stosunku podstawowego zabezpieczonego tym wekslem. W pierwszej kolejności tym wskazać wymaga, iż wskazany przez pozwanego art. 227 k.p.c. ma zastosowanie przed podjęciem rozstrzygnięć dowodowych i uprawnia sąd do selekcji zgłoszonych dowodów, jako skutku przeprowadzonej oceny istotności okoliczności faktycznych, których wykazaniu dowody te mają służyć. W konsekwencji twierdzenie, że przepis ten został naruszony przez sąd rozpoznający sprawę ma rację bytu tylko w sytuacji, gdy wykazane zostanie, że sąd przeprowadził dowód na okoliczności niemające istotnego znaczenia w sprawie i ta wadliwość postępowania dowodowego mogła mieć wpływ na wynik sprawy, a jego pośrednie naruszenie może polegać na odmowie przeprowadzenia przez sąd dowodu z uwagi na powołanie go do udowodnienia okoliczności niemających istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia w sytuacji, kiedy ocena ta była błędna. Zarzut naruszenia tego przepisu nie może natomiast służyć podważeniu poczynionych w sprawie ustaleń faktycznych. Pozwany, podnosząc zarzut naruszenia art. 227 k.p.c. nie kwestionuje zakresu przeprowadzonego w sprawie materiału dowodowego, zatem zarzut naruszenia art. 227 k.p.c. uznać należy za całkowicie chybiony.

Jeśli rzeczywistą intencją pozwanego było zakwestionowanie poczynionych w sprawie ustaleń faktycznych, to jak zostało to już wyżej wskazane, Sąd Okręgowy nie czynił w niniejszej sprawie ustaleń ani co do gwarancyjnego charakteru weksla, ani co do stosunku podstawowego, dla zabezpieczenia którego weksel miał być wystawiony. Zatem również zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. uznać należy za bezzasadny.

Pozwany w swej apelacji podniósł również zarzut naruszenia art. 328 k.p.c. Do tego naruszenia, zdaniem pozwanego doszło w szczególności poprzez niewyjaśnienie, jaki stan faktyczny ustalili Sąd I instancji, niewskazanie jakim dowodom Sąd przyznał przymiot wiarygodności, a jakim dowodom takiego przymiotu odmówił, co uniemożliwia polemikę z orzeczeniem Sądu I instancji i odniesienie się do dalszych ustaleń faktycznych oraz subsumpcji prawnej dokonanej przez Sąd I instancji, a w szczególności poprzez nieodniesienie się do okoliczności, iż zobowiązanie wekslowe w przypadku weksla gwarancyjnego służy zabezpieczeniu zobowiązania ze stosunku podstawowego; jest rodzajem gwarancji osobistej dłużników wekslowych.

W ocenie Sądu Apelacyjnego uzasadnienie Sądu Okręgowego zawiera wszelkie elementy wymagane wskazanym przez pozwanego przepisem. W szczególności Sąd Okręgowy nie tylko przedstawił poczynione w sprawie ustalenia faktyczne, ale i wskazał w oparciu o jakie konkretnie dowody te ustalenia zostały dokonane i dokonał oceny ich wiarygodności. W tym stanie rzeczy twierdzenie pozwanego, iż niemożliwa jest polemika z orzeczeniem Sądu I instancji i odniesienie się do ustaleń faktycznych oraz subsumpcji prawnej dokonanej przez Sąd I instancji, jest całkowicie nieuprawnione.

Pozwany w swej apelacji podniósł również zarzut naruszenia art. 101 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe. Przepis ten wskazuje jakie elementy winien zawierać weksel własny. Pozwany ani w toku postępowania pierwszoinstancyjnego, ani w swej apelacji nie twierdził, że weksel przedstawiony przez pozwanego nie zawiera któregokolwiek z elementów, wskazanych w tym przepisie.

Z argumentacji przytoczonej w apelacji można jedynie domniemywać, iż pozwany zmierza do zakwestionowania podstaw do wydania w niniejszej sprawie w oparciu o przedstawiony przez pozwanego weksel nakazu zapłaty, dlatego żąda uchylenia zaskarżonego wyroku i oddalenia powództwa.

Pozwany, podnosząc te zarzuty, zdaje się nie dostrzegać, iż strona, która występuje w postępowaniu nakazowym z powództwem o zapłatę opartym na twierdzeniu, że dochodzone roszczenie przysługuje jej od pozwanego na podstawie podpisanego przez niego weksla, powinna do pozwu dołączyć poświadczający to weksel. Jest to dowód konieczny, a zarazem co do zasady wystarczający (art. 485 § 2 k.p.c.), rzeczą natomiast pozwanego jest wykazanie bezzasadności tak uzasadnionego żądania (art. 491 § 1 i art. 493 § 1 k.p.c.). Wskazany rozkład ciężaru dowodu między stronami w poruszanych sprawach jest zgodny z regułą wyrażoną w art. 6 k.c.; konsekwentnie odpowiada mu powinność stron zaferowania dowodów na poparcie przytoczonych okoliczności (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 września 2010 r., I CSK 641/09, OSNC-ZD 2011, nr B, poz. 35, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 marca 2011 r. II CSK 311/10).

Po wydaniu nakazu zapłaty na podstawie weksla pozwany powinien wszystkie okoliczności faktyczne, zarzuty i wnioski dowodowe zmierzające do wykazania bezzasadności powództwa przytoczyć już w piśmie zawierającym zarzuty od nakazu zapłaty (art. 495 § 3 k.p.c.). Wśród zarzutów, za których pomocą pozwany o zapłatę weksla może się bronić, szczególnie istotne znaczenie przypada twierdzeniu, że powód otrzymał od pozwanego załączony do pozwu weksel in blanco w celu zabezpieczenia wierzytelności wynikającej z określonego stosunku i w związku z tym był upoważniony do jego uzupełnienia jedynie zgodnie z porozumieniem zawartym z pozwanym, wypełnił go zaś naruszając to porozumienie. Powiązanie przez strony upoważnienia do uzupełnienia weksla in blanco z istnieniem i treścią zobowiązania podlegającego zabezpieczeniu (stosunku podstawowego względem roszczenia wekslowego) powoduje, że wekslobiorca w zasadzie nie może na podstawie prawa wekslowego uzyskać wobec wystawców weksla własnego więcej praw niż mu przysługuje w ramach stosunku, z którego wynika podlegająca zabezpieczeniu wierzytelność, czyli w ramach tzw. stosunku podstawowego względem roszczenia wekslowego (por. uchwała połączonych Izb Sądu Najwyższego: Izby Cywilnej oraz Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 24 kwietnia 1972 r., III PZP 17/70, OSNCP 1973, nr 5, poz. 72, oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 września 2010 r., I CSK 641/09).

Z powyższych wywodów wynika, iż odwołanie się do stosunku podstawowego nie jest w żadnej mierze obowiązkiem powoda, wręcz przeciwnie, jest uprawnieniem pozwanego, z którego pozwany z niniejszej sprawie nie skorzystał. Pozwany bowiem w postępowaniu pierwszoinstancyjnym nie podnosił żadnych zarzutów wywodzonych ze stosunku podstawowego, nie twierdził nawet, że powód otrzymał od pozwanego załączony do pozwu weksel in blanco w celu zabezpieczenia wierzytelności wynikającej z określonego stosunku i w związku z tym był upoważniony do jego uzupełnienia jedynie zgodnie z porozumieniem zawartym z pozwanym, wypełnił go zaś naruszając to porozumienie, błędnie wywodząc, że te okoliczności winny być podniesione przez powoda.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny apelację pozwanego, jako całkowicie niezasadną, oddalił w oparciu o art. 385 k.p.c.

Pozwany przegrał proces na etapie postępowania apelacyjnego, dlatego też w oparciu o art. 98 k.p.c. został obciążony kosztami postępowania apelacyjnego poniesionymi przez powoda. Na kwotę zasądzonych od pozwanego na rzecz powoda kosztów składa się wynagrodzenie pełnomocnika powoda ustalone w oparciu o § 2 w związku z § 6 pkt 7 i § 13 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1348 z późn. zm.).